

OM FLYREISER

Til møtet med rektor Svein Stølen 22.01.2019

Den siste rapporten fra FNs klimapanel varslers katastrofale konsekvenser for mennesker og økosystemer dersom vi ikke når målet om å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader. For at vi skal kunne oppnå dette målet, må klimagassutslippene på verdensbasis reduseres med om lag 45 prosent innen 2030; i Norge bør dette prosenttallet ifølge klimaforskerne ligge enda høyere: 55 prosent. Dette vil kreve svært raske og omfattende endringer i de fleste samfunnssektorer – også universitetssektoren. De nærmeste årene vil være avgjørende for om verden lykkes, slår Miljødirektoratet fast.

UiO profilerer seg som et «grønt universitet». I UiOs strategi heter det at «Universitetet skal møte de globale miljø- og klimautfordringene [...] ved bærekraftig drift.» Gjennom å undertegne Copernicus-charteret har UiO forpliktet seg til bl.a. å «fremme bærekraftige forbruksmønstre og en miljøbevisst livsstil overfor ansatte» <<https://www.uio.no/om/strategi/miljo/om/>>. UiO utarbeider også årlige miljørapporter og har ansatt en egen miljøsjef i eiendomsavdelingen. Det er positivt, men det er ett ord som ikke nevnes i de siste rapportene – ordet «flyreiser». Vi kan ikke se at UiO har en strategi for å redusere antall flyreiser, og det må vi gjøre noe med.

Ifølge Framtiden i våre hender flyr hver nordmann gjennomsnittlig 7,3 ganger i året, og ingen flyr *mer* i Europa enn oss <<https://www.framtiden.no/aktuelt/transport/nordmenn-pa-flytoppen-i-europa.html>>. Vi kan regne med at akademikere er blant verstingene her, ettersom det å fly fram og tilbake på konferanser, workshops o.l. nærmest er for et krav å regne. Vi har ikke funnet oppdaterte tall på hvor mye UiO-ansatte flyr pr. i dag, men rapporten «Grønt UiO – Klimagassregnskap for UiO» fra 2011 antyder at det ble foretatt 14.587 flyreiser i 2009 (underestimat), med et estimert CO₂-utslipp på 4.281,82 tonn. Tall fra UiOs miljørapport fra 2014 viste en betydelig økning: Da ble det fløyet 43.256.431 kilometer ved UiO. Som rapporten påpeker, tilsvarer denne distansen «56 reiser tur-retur månen, eller 1.079 reiser rundt ekvator» <<https://www.uio.no/om/strategi/miljo/eiendom/Milj%C3%B8rapport/pdf/miljorapport-2014.pdf>>. CO₂-utslippet er beregnet til 11.680 tonn (nok et underestimat): Flyreiser står dermed for hoveddelen av UiOs klimagassutslipp. Vi kan regne med at antallet er enda større i dag.

Ved å være storbrukere av fly bidrar norske akademikere i urovekkende høy grad til Norges miljøoverbelastning. Som akademikere og opinionsformere har vi et spesielt ansvar og må sette et godt eksempel ved å endre våre forbruksmønstre, slik FNs klimapanel pålegger. Vi oppfordrer derfor universitetsledelsen til så fort som mulig å iverksette tiltak for å begrense bruken av flyreiser blant de ansatte. Målet er forpliktende fellesstrategier for å sette klare og bærekraftige begrensninger for alle UiOs ansatte. Selv om internasjonalisering bør etterstrebes, må den faglige utvekslingen finne rom innenfor en ramme som holder mål miljømessig.

Vi foreslår følgende tiltak:

- Vi må bedre rapporteringen av ansattes flyreiser. UiOs egen rapport fra 2011 påpeker at man «fortsatt ikke har innrapportering av alle reiser, samt at man ikke får skilt godt nok mellom reiser til ulike destinasjoner.» Dette må vi få på plass snarest. Rapporten påpeker

videre at CO2-utslipp relatert til flyreiser blir underestimert. «Endring i rutiner slik at flest mulig reiser med tilhørende destinasjon blir registrert, vil være nødvendig for å få et så nøyaktig regnskap som mulig.»

- Vi må bedre rapporteringen av klimaregnskapet til hver ansatt. Vi bør sørge for å ha en reiseoperatør som tilbyr CO2-regnskap og mulighet for bestilling av togbilletter, ikke bare fly (Egencia tilbyr i dag bare flybilletter).
- Basert på dagens regnskap for flyreiser ved UiO (brutt ned på enheter og individer), må det settes måltall for reduksjon, for eksempel en halvering innen 2025. Studentparlamentet, som i 2015 vedtok flere «krav» til UiO på dette feltet, stiller seg «100%» bak vårt initiativ nå (mail fra universitetsstyremedlem Christen Andreas O. Wroldsen 16.01.19).
- Det må utarbeides et insentivsystem for å stimulere til en reell nedgang i antall flyreiser. For vitenskapelige ansatte kan dette eventuelt koples opp mot tellekantpoengene og tildeling av driftsmidler/småforsk etc.
- Det må bli lettere for UiO-ansatte å reise med tog. Per i dag står det kun følgende om togreiser på UiOs nettsider: «Alle ansatte oppfordres til å benytte tog som et miljøvennlig, effektivt og trafikksikkert alternativ der denne transportmåten er hensiktsmessig og tidsnyttig» <<https://www.uio.no/om/regelverk/personal/felles/tjenestereiser.html>>. Det står ingenting om hvordan man går fram for å bestille tog, noe som kan være komplisert hvis det dreier seg om utenlandsreiser. Her bør det tilbys hjelp.
- Vi bør innføre driftsmiddelpremiering for valg av tog. Vi bør òg arbeide for at statens prinsipp om billigst mulig reise tas opp til revisjon, ettersom togreiser ofte er dyrere enn flyreiser.
- Massiv satsing på videokonferanser! Alle ansatte må gå på kurs i bruk av relevante verktøy og krysse aktivt av på et punkt om de har vurdert videokonferanse før de bestiller reise.
- For hver flyreise bør vi avsette tilsvarende midler til miljøformål.
- Vi kan ikke lenger tillate oss å legge interne seminarer eller møter til steder som forutsetter bruk av fly. Klimapolitiske hensyn trumfer i dette tilfellet ethvert økonomisk argument.
- Opponenten til doktordisputaser og bedømmere i stillingskomiteer må vi heretter hente fra institusjoner så nær oss selv som mulig. Bruk av transatlantiske opponenter må forutsette særskilt løyve (dispensasjon).
- Vi må vurdere et CO2-regnskap som skiller mellom reiser i forbindelse med langvarige forskningsopphold på den ene siden og møte- og konferansetraffikk på den andre.
- Hvert institutt bør få en CO2-kvotepålegg til gjesteforelesere og -forskere. Gjesteforelesere må brukes til reell kunnskapsutveksling, ikke til prestisjebygging.
- Når nedgangen i flyreiser for korte utenlandsopphold (konferanser) går ned, kan det overføres mer midler til lengre opphold, slik at vi sikrer og fortsatt stimulerer til internasjonalisering.

Med vennlig hilsen

Kjerstin Aukrust
kjerstin.aukrust@ilos.uio.no

Jon Haarberg
jon.haarberg@ilos.uio.no

Anne Birgitte Rønning
a.b.ronning@ilos.uio.no